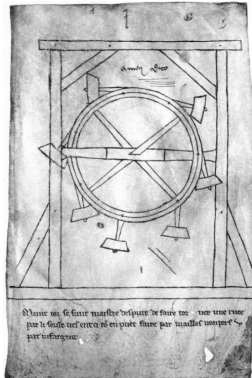

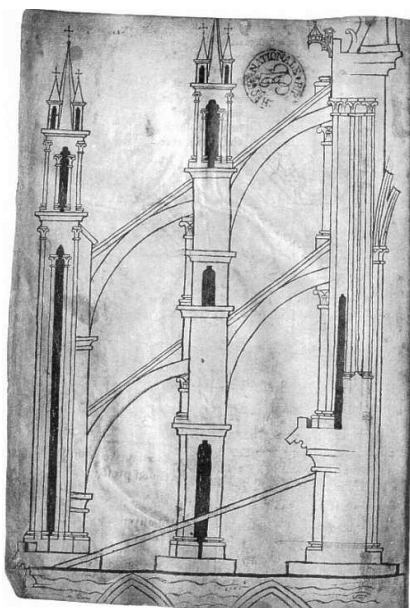
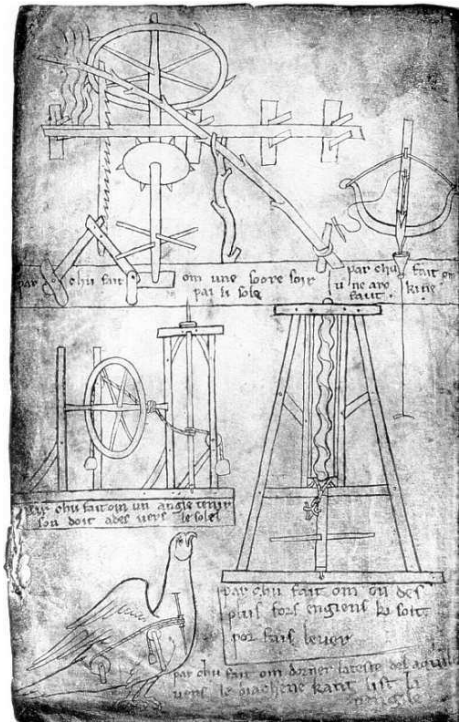
Villard de Honnecourt, středověký inženýr?

Osobností Villarda de Honnecourt [vilár donkúr] jsem již ve Zpravodaji zaměstnával pozornost P. T. čtenáře. Bylo to v článku zabývajícím se historií perpetua mobile. Nejstarší dochované evropské zobrazení „věčného samohybu“ (vlevo) je totiž spojeno s jeho jménem (působil ve 13. století).

Kdo to vlastně byl? Nevíme... (všimněte si, že píší o další osobnosti, o níž téměř nic nevíme, ale nemyslete si, že je to úplně snadné!). Podle tradice, jejíž kořeny tkví v nadšenectví 19. století, to byl „stavitel franc. XIII. stol., známý dnes toliko svým rukopisným Albem v Národní bibliotéce pařížské, jež podává některá data o jeho životě a činnosti. Žil za Ludvíka Svatého a účastnil se stavby katedrály v Cambrai, ale první jeho větší prací byl cisterciácký kostel ve Vaucelles v Honnecourt, dnes pobořený; dále zbudoval kůr a záp. věž chrámu v St. Quentin, vysvěceného r. 1257. Účastnil se také prací při katedrále toledské.“ (Ottův slovník naučný). Dodnes je o něm v tomto duchu psáno. Pravda však nejspíše byla naprosto jiná.

Jedinou konkrétní památkou na Villarda je foliant 33 pergamenových listů obsahujících přibližně 250 kreseb. Je uchováván jako unikátní památka v Národní knihovně v Paříži. O Villardovi se nezmiňuje žádný další doklad – smlouva, účet, záznamy stavební hutě, zkrátka nic, odkud čerpáme jména středověkých umělců. Villardova památka žije díky jeho kresbám a nepodložené víře zrozené v 19. století, že „stavěl chrámy všude, kam dosáhlo křesťanství“.

Villard se pravděpodobně narodil ve vesnici Honnecourt-sur-l'Escault (Nord), jižně od Cambrai ve francouzské Pikardii. Kdy se narodil, není známo, nevíme ani, kdy a kde zemřel. Své nákresy vypracoval pravděpodobně v první čtvrtině 13. století. Zřejmě velmi cestoval, ale nevíme, za jakým účelem, ani zda byl na své cesty někým vyslán.

Během asi 5 – 15 let Villard vypracoval skici toho, co shledal zajímavým. Jestliže jeho kresby architektonických památek dokazují, že je opravdu viděl, navštívil katedrály v Cambrai, Chartres, Laonu, Meaux, Remeši a opatství Vaucelles ve Francii; katedrálu v Lausanne ve Švýcarsku a opatství Pillis v Uhrách. Tvrdí, že byl „v mnoha zemích“, kde „zůstal mnoho dní“. Příčinou domněnek, že byl architektem, či dokonce učitelem architektů, mohly být texty, které obklopují některé kresby. Dnes však víme, že pouze některé z těchto nápisů pocházejí z Villardovy doby a nemáme žádný podstatný důkaz, že by ovládal nějaké řemeslo.

Foliant Villarda de Honnecourt se skládá z 33 pergamenových listů uložených v obalu z hnědé vepřovice. Velikost listů je nepravidelná, jsou průměrně 23-24 cm vysoké a 15-16 cm široké.

Villardovy kresby a nápisy se dělí do deseti kategorií: zvířata, architektura, tesařství, chrámové zařízení, geometrie, lidé, stavitelství, mechanická zařízení, recepty nebo formule a přehledy. Villard kreslil bez nějakého zjevného plánu. Časem neměl žádný čistý pergamen ke kreslení, takže musel jednu kresbu smazat, aby mohl nakreslit jinou. Ze stejného důvodu byl nucen na jeden list kreslit jeden objekt vedle druhého bez zjevné souvislosti.

Villardova technika kreslení byla dosti složitá, zvláště, když kreslil draperie. Předběžnou podkresbu provedl olůvkem, nejprve obrys, pak výplň. Obrys byl dále obtažen světlou sépiovou barvou. Tak dokončil většinu figurálních kreseb, ale některé prošly několika dalšími stadii, nejprve vybarvením kontur a záhybů látek, ty pak vystínoval olůvkem. Pro své architektonické nákresy Villard použil kružidlo, úhelník a ve dvou případech, u rozet v Chartres a Lausanne, kruhovou šablonu.

Jeho architektonické kresby se liší od staveb samotných. Dříve to bylo vysvětlováno Villardovou snahou pozměnit nebo „modernizovat“ vše, co viděl. Jeho architektonické kresby však spíše budí dojem, že nedostatečně rozuměl dobovému technickému zobrazování a středověkému stavitelství.

Foliant patřil v 17. století rodině Félibien, poté (pravděpodobně jako odkaz Michela Félibiena) připadl pařížskému klášteru Saint-Germain-des-Prés. V r. 1795 se stal částí francouzského národního knihovního fondu a byl zanesen v Národní knihovně jako MS. Lat. 1104. V roce 1865 byl označen současným označením.

Tajemství Villarda de Honnecourt není s určitostí rozřešeno. Carl F. Barnes Jr., který se Villardem zabýval, píše: „...Villard byl, v nejlepší smyslu toho slova, diletant, jeden z těch, kteří jsou uchváteni okolním světem. Žádnou profesí nelze vysvětlit šíři jeho zájmů...“

Použito:

CARL F. BARNES, JR. *Villard de Honnecourt* [online]. Macmillan Dictionary of Art. London : 1996, vol. 32, pp. 569-571. Dostupné z WWW:

<<http://www.villardman.net/diction.html>>.

Obrázky: <<http://www.newcastle.edu.au/department/fad/fi/villard/>>

Ing. Josef Gruber

Publikováno ve Zpravodaji SPŠ strojnické, Plzeň v lednu 2002.